

Burgemeester Janssingel 2
2803 PD GOUDA
KvK 81749481
info@gouwe-academie.nl
www.gouwe-academie.nl

Methode-overzicht Grol SoVa en Zien!

september 2026

Methode ontwikkelaar: Grol Weerbaarheid

Website: grolsova.nl

Uitvoering: papier en digitaal

Inhoudsopgave

Grol SoVa.....	2
Kern van de Grol SoVa methode	2
Grol SoVa en Zien!+	2
Disclaimer	2
Suggesties voor gebruik:	2
De thema's van GrolSoVa	4
De thema's van groep 1-2	4
De thema's van groep 3-8	5
Overzichtstabellen.....	7
Overzichtstabel groep 1-2	7
Overzichtstabel groep 3-8	8
Groep 1-2: Zien! -> GrolSoVa.....	9
Groep 1-2: GrolSoVa -> Zien!.....	12
Groep 3-8: Zien! -> GrolSoVa.....	14
Groep 3-8: GrolSoVa -> Zien!.....	18
Meer over de GrolSoVa methode	21

Gouwe Academie is een onderwijskundige kennispartner voor bedrijven met ICT-oplossingen voor het onderwijs. Wij verzorgen ondersteuning, scholing en begeleiding voor ParnasSys, Gynzy, Ovivio, Cito, Dia en IEP en bij onze eigen producten Zien!, Kindkans en Leer- en ontwikkelingslijnen 0-7 jaar.

Grol SoVa

Grol Weerbaarheid heeft een sociale vaardigheidstraining (SoVa) ontwikkeld voor basisscholen: een christelijke methode die aansluit bij de identiteit van reformatische en andere christelijke scholen. De methode helpt leerlingen sociale vaardigheden te ontwikkelen op basis van Bijbelse waarden. De negen vruchten van de Geest liggen ten grondslag aan deze SoVa-methode.

Kern van de Grol SoVa methode

- Gebruiksgemak voor docenten.
- Ervaringsleren: leren door doen.
- Werken vanuit de Christelijke normen en waarden.

Grol SoVa en Zien!+

Met Zien!+ breng je via observaties de onderdelen van brede vorming in kaart. Binnen één licentie kun je als school vragenlijsten afnemen over het sociaal-emotioneel functioneren, het omgaan met activiteiten (executieve functies), omgaan met media (digitale geletterdheid) en burgerschap. Maar het gaat verder dan alleen het invullen van een vragenlijst. Met Zien!+ doorloop je het hele proces van handelingsgericht werken: van signaleren tot handelen. Met vragenlijsten en observatielijsten breng je de brede vorming van leerlingen in kaart. Daarnaast zijn er ontwikkelpunten beschikbaar om, bijvoorbeeld via de portfoliokaarten, aan doelen te werken met je leerlingen. In het systeem vind je handelingssuggesties, tips voor activiteiten die je extra kunt inzetten om aan de vaardigheden te werken. Ook vind je hier tips voor het pedagogisch handelen van de leerkracht.

Nog krachtiger wordt het, wanneer je zoekt naar verbinding met je sova-methode. Daarom hebben we deze koppeling tussen Zien!+ en Grol SoVa ontwikkeld. Bijvoorbeeld tijdens de fase van observeren, of het handelen. Benut de sova-lessen hiervoor! Achteraan dit document vind je [Meer over de GrolSoVa methode](#).

Disclaimer

Grol SoVa werkt vanuit de methodiek 'Ervaringsleren'. Dit houdt in dat leerlingen sociale vaardigheden ontwikkelen door het uitvoeren van opdrachten binnen verschillende thema's. Na afloop van de opdrachten reflecteert de leerkracht samen met de leerlingen en de klas, aan de hand van gerichte reflectievragen, op wat goed ging en wat nog verbeterd kan worden.

Door deze werkwijze komen verschillende sociale vaardigheden constant in samenhang aan bod. De methode stuurt daarbij wel op een specifiek thema binnen de sociale vaardigheden, door activiteiten te kiezen die hierop aansluiten. Deze manier van werken zorgt ervoor dat de door Zien!+ vastgestelde ontwikkelvoorwaarden en ontwikkelgebieden in principe in alle lessen in zekere mate terugkomen. Wel kan het zo zijn dat binnen bepaalde thema's en activiteiten sommige ontwikkelvoorwaarden en -gebieden sterker of juist minder sterk naar voren komen. Dit document biedt gebruikers van Grol SoVa en Zien!+ hierbij een handreiking.

Suggesties voor gebruik:

1. Tijdens de vastgestelde periodes neem je de leerling- en leerkrachtvragenlijsten af.

Wij adviseren om deze vragenlijsten voor de eerste keer in het nieuwe schooljaar pas af te nemen nadat de gouden weken voorbij zijn. Je hebt dan vanuit de methode GrolSoVa alle lessen uit het thema 'speciale weken' gegeven en mede hierdoor een breder beeld gekregen van de leerlingen en de interactie in de groep. Benut deze lessen om de Zien! vaardigheden te observeren in je klas.

2. Op basis van de resultaten bepaal je aan welke ontwikkelvoorwaarden en ontwikkelgebieden je als eerste wilt werken.

Wij adviseren om te starten met de ontwikkelvoorwaarden **welbevinden (WB)**, **betrokkenheid (BT)**, **veiligheidsbeleving (VB)** en **aantasting van de veiligheid (AV)**.

Wanneer deze ontwikkelvoorwaarden in je groep op orde zijn, kun je de scores op de verschillende ontwikkelgebieden gaan analyseren. Bovenaan de kolommen op de cockpit van Zien! staan de gemiddelde scores; deze geven aan in welke mate de vaardigheden door de kinderen in de groep worden toegepast. Het kan natuurlijk zo zijn dat de ontwikkelvoorwaarden op groepsniveau geen aandachtspunt zijn, maar wel op individueel leerlingniveau. Dan vergt dit een individuele actie, en hoeft het niet in de hele groep een aandacht te zijn. Wanneer een ontwikkelgebied bij meerdere leerlingen in een lage mate zichtbaar is, kan het soms juist wél nuttig zijn om hier op groepsniveau mee aan de slag te gaan. Denk goed na over de samenstelling van de groepjes bij activiteiten, door deze heterogeen vorm te geven, kunnen kinderen van hun klasgenoten leren.

3. Wanneer je constateert dat het wenselijk is om één of meerdere vaardigheden op groepsniveau te versterken, kun je gericht thema's en activiteiten binnen de methode selecteren die hierop aansluiten. Het advies is om niet slechts één losse les uit een thema te kiezen, maar het gehele thema te doorlopen. Op die manier krijgen leerlingen voldoende gelegenheid om de betreffende vaardigheden herhaaldelijk te oefenen.

Afbeelding 1. Stuur van Zien!, met in de kern de ontwikkelvoorwaarden en daar omheen de ontwikkelgebieden

De thema's van GrolSoVa

Binnen de methode van Grol SoVa is gekozen voor verschillende thema's waarmee gewerkt wordt aan de ontwikkeling van sociale vaardigheden. Binnen deze thema's zijn meerdere activiteiten opgenomen die hierbij aansluiten en waarin leerlingen oefenen met deze vaardigheden.

De thema's zijn gebaseerd op Bijbelse normen en waarden (zie afbeelding) en gekoppeld aan de SLO-doelen.

De thema's van groep 1-2

Grenzen aangeven:	Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop en op basis van die gezamenlijkheid wordt men gelukkiger. Het inlevingsvermogen van de leerlingen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af.
Samenwerken:	De kinderen ontwikkelen samenwerkingsvaardigheden door te oefenen met luisteren naar elkaar, te overleggen, elkaar te helpen en gezamenlijk taken uitvoeren. Het doel is het bevorderen van een positieve en handige samenwerking binnen de groep.
Luisteren:	De kinderen leren goed te luisteren naar wat een ander zegt of doet en laten zien dat ze het begrijpen door te reageren of een eenvoudige vraag te stellen.
(Aan)kijken:	De kinderen leren om aandachtig naar elkaar te kijken en oefenen hierbij met observeren, herkennen en onderscheiden van uiterlijke kenmerken, veranderingen en overeenkomsten. Hierbij leren ze om in zekere mate hun aandacht te richten, bewust waarnemen en deze waarnemingen gebruiken om anderen beter te (her)kennen, rekening met elkaar te houden en passend te reageren binnen de groep.
Speciale weken:	Het sturen van de groep naar pro-sociaal gedrag en (opnieuw) met elkaar kennismaken. De eerste twee periodes hiervoor zijn in de gouden en zilveren weken.

De thema's van groep 3-8

Inleven:	De leerlingen ontwikkelen hun vermogen om actief te luisteren naar anderen. Ze leren non-verbale signalen op te pikken om zo beter inzicht te krijgen in de emoties en behoeften van hun groepsgenoten.
Samenwerken:	De leerlingen versterken hun vaardigheden zoals effectief communiceren, plannen maken, taken verdelen en vele zaken meer binnen een team. Met als doel een productieve samenwerking te bevorderen.
Grenzen aangeven:	Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop en op basis van die gezamenlijkheid wordt men gelukkiger. Het inlevingsvermogen van de leerlingen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af.
Luisteren:	De leerlingen ontwikkelen actieve luistervaardigheden zoals het stellen van verhelderende vragen, om beter te begrijpen wat anderen zeggen en bedoelen.
Helpen:	De leerlingen versterken de vaardigheid om anderen te ondersteunen en te helpen door actief te luisteren en in te gaan op verbale of non-verbale hulpvragen.
Overleggen:	De leerlingen verbeteren de vaardigheid om effectief te overleggen met anderen. Hierbij staan ze open voor verschillende standpunten en leren ze gezamenlijk tot beslissingen en oplossingen komen.
Vertrouwen en verantwoordelijkheid:	De leerlingen vergroten hun integriteit en het vermogen om eerlijk en oprecht te handelen binnen verschillende situaties. Ze ervaren dat door dit constructieve gedrag vertrouwen wordt opgebouwd binnen de groep.
Controle over emotie:	De leerlingen ontwikkelen in dit thema vaardigheden om emoties te herkennen, deze te begrijpen en ze op een constructieve manier te beheersen – zodat deze emoties niet leiden tot impulsieve of negatieve reacties.
Besef van jezelf:	De leerlingen worden zich bewust van hun eigenschappen en vaardigheden en leren deze in te zetten op school en in de toekomst. Ze vergroten hun vermogen om zelfbeheersing en zelfregulatie toe te passen in verschillende situaties, waarbij men bewust reageert in plaats van impulsief te handelen.
Ik en jij:	Het versterken van het vermogen om constructief om te gaan met diversiteit binnen een groep, waarbij respect, inclusie en gelijkwaardigheid centraal staan.
Speciale weken:	Het sturen van de groep naar pro-sociaal gedrag en (opnieuw) met elkaar kennismaken. De eerste twee periodes hiervoor zijn in de gouden en zilveren weken.

Thema's In de Grol SoVa-methode		Vruchten van de Geest (Galaten 5:22-23)	
	Inleven	▶	Liefde
	Samenwerken	▶	Vreugde
	Grenzen aangeven	▶	Vrede
	Luisteren	▶	Geduld
	Helpen	▶	Vriendelijkheid
	Overleggen	▶	Goedheid
	Vertrouwen en verantwoordelijkheid	▶	Geloof
	Controle over emotie	▶	Zelfbeheersing
	Besef van jezelf	▶	Zachtmoedigheid
	Ik en jij	▶	En je naaste als jezelf

Afbeelding 2. De thema's van GrolSoVa gekoppeld aan de Vruchten van de Geest

Overzichtstabellen

In onderstaande tabellen vind je bovenaan de thema's uit GrolSoVa, en links de Zien! ontwikkelvoorwaarden (onderstreept) en ontwikkelgebieden. Wanneer de onderdelen van Zien! duidelijk terugkomen in de thema's van GrolSoVa zie je dit aangegeven met een groen veld en een X in de tabel.

Overzichtstabel groep 1-2

	Speciale weken	Grenzen aangeven	Samenwerken	Luisteren	(Aan)kijken
<u>Welbevinden</u>	X	X			
<u>Betrokkenheid</u>	X				X
<u>Veiligheidsbeleving</u>	X	X			X
<u>Aantasting veiligheid</u>	X	X			
Initiatief		X	X		X
Autonomie		X			
Inlevingsvermogen		X	X	X	
Flexibiliteit			X		
Impulsbeheersing		X			
Plannen en organiseren			X		
Zelfinzicht					X
Creatief denken			X		
Kritisch denken				X	
Analytisch denken			X		

Overzichtstabel groep 3-8

	Speciale weken	Grenzen aangeven	Luisteren	Vertrouwen & verantwoor- delijkheid	Samen- werken	Overleggen	Besef van jezelf	Inleven	Controle over emoties	Helpen	Ik & jij
<u>Welbevinden</u>	X	X									
<u>Betrokkenheid</u>	X		X								
<u>Veiligheidsbeleving</u>		X		X							
<u>Aantasting veiligheid</u>		X									
Initiatief					X	X					
Autonomie		X					X				
Inlevingsvermogen						X		X			
Flexibiliteit						X					
Impulsbeheersing		X					X		X		
Plannen en organiseren					X	X					
Zelfinzicht							X				X
Creatief denken										X	
Kritisch denken			X			X					
Analytisch denken					X	X					

Groep 1-2: Zien! -> GroSoVa

ZIEN!+ Vaardigheden: Ontwikkelvoorwaarden/ Ontwikkelgebieden:	Beschrijving van de ontwikkelvoorwaarde/ ontwikkelgebied:	Thema GroSoVa:	Algemeen doel van het thema:
Welbevinden (WB)	Welbevinden is de toestand van zich goed voelen op school, zichtbaar in de groep waarin het kind zich bevindt.	Speciale weken (gouden/zilveren weken) Grenzen aangeven	Het sturen van de groep naar pro-sociaal gedrag en (opnieuw) met elkaar kennismaken. De eerste twee periodes hiervoor zijn in de gouden en zilveren weken. Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop. Het inlevingsvermogen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af.
Betrokkenheid (BT)	Betrokkenheid is de houding of toestand die verbondenheid uitdrukt met een activiteit of taak waarmee het kind bezig is.	Speciale weken (gouden/zilveren weken) (Aan)kijken	Het sturen van de groep naar pro-sociaal gedrag en (opnieuw) met elkaar kennismaken. De eerste twee periodes hiervoor zijn in de gouden en zilveren weken. De kinderen leren om aandachtig naar elkaar te kijken en oefenen hierbij met observeren, herkennen en onderscheiden van uiterlijke kenmerken, veranderingen en overeenkomsten. Hierbij leren ze om in zekere mate hun aandacht te richten, bewust waarnemen en deze waarnemingen gebruiken om anderen beter te (her)kennen, rekening met elkaar te houden en passend te reageren binnen de groep.
Veiligheidsbeleving (VB)	Het ervaren van een veilig gevoel op school, in de klas en op het plein. Het kind heeft het gevoel erbij te horen.	Speciale weken (gouden/zilveren weken) Grenzen aangeven (Aan)kijken	Het sturen van de groep naar pro-sociaal gedrag en (opnieuw) met elkaar kennismaken. De eerste twee periodes hiervoor zijn in de gouden en zilveren weken. Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop. Het inlevingsvermogen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af. De kinderen leren aandachtig naar elkaar te kijken, verschillen en overeenkomsten te herkennen en rekening met elkaar te houden.

Aantasting van de veiligheid (AV)	Het gevoel van een kind dat sprake is van stelselmatige fysieke, verbale of relationele agressie.	Speciale weken (gouden/zilveren weken) Grenzen aangeven	Het sturen van de groep naar pro-sociaal gedrag en (opnieuw) met elkaar kennismaken. De eerste twee periodes hiervoor zijn in de gouden en zilveren weken. Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop. Het inlevingsvermogen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af.
Initiatief (IT)	De vaardigheid om uit eigen beweging taken, activiteiten of interactie te starten.	Grenzen aangeven Samenwerken (Aan)kijken	Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop. Het inlevingsvermogen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af. De kinderen ontwikkelen samenwerkingsvaardigheden door te oefenen met luisteren naar elkaar, te overleggen, elkaar te helpen en gezamenlijk taken uit te voeren. De kinderen leren om aandachtig naar elkaar te kijken en oefenen hierbij met observeren, herkennen en onderscheiden van uiterlijke kenmerken, veranderingen en overeenkomsten. Hierbij leren ze om in zekere mate hun aandacht te richten, bewust waarnemen en deze waarnemingen gebruiken om anderen beter te (her)kennen, rekening met elkaar te houden en passend te reageren binnen de groep.
Autonomie (AU)	De vaardigheid om de eigen mening en behoeften tot uitdrukking te brengen.	Grenzen aangeven	Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop. Het inlevingsvermogen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af.
Impulsbeheersing (IB)	De vaardigheid om het eigen gedrag te reguleren door impulsen te onderdrukken.	Grenzen aangeven	Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop. Het inlevingsvermogen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af.

Groep 1-2: GroSoVa -> Zien!

Thema GroSoVa:	Algemeen doel van het thema:	Beschrijving van de ontwikkelvoorwaarden of ontwikkelgebieden:	Beschrijving van de ontwikkelvoorwaarden of ontwikkelgebieden:
Speciale weken (gouden/zilveren weken):	Het sturen van de groep naar pro-sociaal gedrag en (opnieuw) met elkaar kennismaken. De eerste twee periodes hiervoor zijn in de gouden en zilveren weken.	Welbevinden (WB): Betrokkenheid (BT): Veiligheidsbeleving (VB): Aantasting van de veiligheid (AV):	Welbevinden is de toestand van zich goed voelen op school, zichtbaar in de groep waarin het kind zich bevindt. Betrokkenheid is de houding of toestand die verbondenheid uitdrukt met een activiteit of taak waarmee het kind bezig is, ondanks afleidingen, vermoeidheid of verveling. Het ervaren van een veilig gevoel op school, in de klas en op het plein. Het kind heeft het gevoel erbij te horen. Het gevoel van een kind dat er sprake is van een stelselmatig fysieke, verbale en/of relationele agressieve benadering door een ander kind, waarbij het slachtoffer het gevoel heeft dat hij niet tegen de dader op kan.
Grenzen aangeven:	Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop en op basis van die gezamenlijkheid wordt men gelukkiger. Het inlevingsvermogen van de leerlingen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af.	Veiligheidsbeleving (VB): Initiatief (IT): Aantasting van de veiligheid (AV): Autonomie (AU): <i>Gedragregulerend: ruimtenemend</i> Impulsbeheersing (IB): <i>Gedragregulerend: ruimtegevend</i> Inlevingsvermogen (IL):	Het ervaren van een veilig gevoel op school, in de klas en op het plein. Het kind heeft het gevoel erbij te horen. De vaardigheid om uit eigen beweging taken, activiteiten of een interactie te starten. Het gevoel van een kind dat er sprake is van een stelselmatig fysieke, verbale en/of relationele agressieve benadering door een ander kind, waarbij het slachtoffer het gevoel heeft dat hij niet tegen de dader op kan. De vaardigheid om je eigen mening en behoeften tot uitdrukking te brengen en hieraan trouw te blijven. De vaardigheid om het eigen gedrag te reguleren door het onderdrukken van impulsen. De vaardigheid het eigen gedrag af te stemmen op de gedachten en de gevoelens van de ander.

		Welbevinden	Welbevinden is de toestand van zich goed voelen op school, zichtbaar in de groep waarin het kind zich bevindt.
Samenwerken:	De kinderen ontwikkelen samenwerkingsvaardigheden door te oefenen met luisteren naar elkaar, te overleggen, elkaar te helpen en gezamenlijk taken uitvoeren. Het doel is het bevorderen van een positieve en handige samenwerking binnen de groep.	Initiatief (IT) Plannen en organiseren (PO): <i>Reflectie en plannen</i> Analytisch denken (AD): <i>Denkvaardigheden</i> Flexibiliteit (FL): <i>Gedragsregulerend: ruimtegevend</i> Creatief denken (CD): <i>Denkvaardigheden</i> Inlevingsvermogen (IL):	De vaardigheid om uit eigen beweging taken, activiteiten of een interactie te starten. De vaardigheid om een plan te bedenken en uit te voeren om een doel te bereiken. De vaardigheid om vraagstukken op te lossen door te ontleden, verbanden te leggen en logische conclusies te trekken. De vaardigheid om jezelf aan te passen op veranderende omstandigheden, situaties en personen. De vaardigheid om nieuwe en passende oplossingen te bedenken. De vaardigheid het eigen gedrag af te stemmen op de gedachten en de gevoelens van de ander.
Luisteren:	De kinderen leren goed te luisteren naar wat een ander zegt of doet en laten zien dat ze het begrijpen door te reageren of een eenvoudige vraag te stellen.	Kritisch denken (KD): <i>Denkvaardigheden</i> Inlevingsvermogen (IL):	De vaardigheid om informatie te controleren en te beoordelen. De vaardigheid het eigen gedrag af te stemmen op de gedachten en de gevoelens van de ander.
(Aan)kijken:	De kinderen leren om aandachtig naar elkaar te kijken en oefenen hierbij met observeren, herkennen en onderscheiden van uiterlijke kenmerken, veranderingen en overeenkomsten. Hierbij leren ze om in zekere mate hun aandacht te richten, bewust waarnemen en deze waarnemingen gebruiken om anderen beter te (her)kennen, rekening met elkaar te houden en passend te reageren binnen de groep.	Inlevingsvermogen (IL): <i>Gedragsregulerend: ruimtegevend</i> Zelfinzicht (ZI): <i>Reflectie en plannen</i> Initiatief (IT) Betrokkenheid (BT):	De vaardigheid het eigen gedrag af te stemmen op de gedachten en de gevoelens van de ander. De vaardigheid om de eigen kwaliteiten, interesses en ontwikkelgebieden te herkennen en te benoemen. De vaardigheid om uit eigen beweging taken, activiteiten of een interactie te starten. Betrokkenheid is de houding of toestand die verbondenheid uitdrukt met een activiteit of taak waarmee het kind bezig is, ondanks afleidingen, vermoeidheid of verveling.

Groep 3-8: Zien! -> GroSoVa

Zien!+ Vaardigheden & Ontwikkelvoorwaarden:	Beschrijving van de ontwikkelvoorwaarde:	Thema GroSoVa:	Algemeen doel van het thema:
Welbevinden (WB):	Welbevinden is de toestand van zich goed voelen op school, zichtbaar in de groep waarin het kind zich bevindt.	Binnen alle thema's wordt gewerkt aan het welbevinden van de leerlingen. <i>Dit gebeurt met extra nadruk in de gouden en zilveren weken met het thema speciale weken.</i> <i>Mocht het welbevinden voornamelijk laag zijn doordat de <u>veiligheidsbeleving</u> laag of er sprake is van <u>pestgedrag</u> is dan is het advies om het thema grenzen aangeven als eerste te doen.</i>	Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop en op basis van die gezamenlijkheid wordt men gelukkiger. Het inlevingsvermogen van de leerlingen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af.
Betrokkenheid (BT):	Betrokkenheid is de houding of toestand die verbondenheid uitdrukt met een activiteit of taak waarmee het kind bezig is, ondanks afleidingen, vermoeidheid of verveling.	Binnen alle thema's kan gewerkt worden aan de betrokkenheid van de leerlingen. <i>Dit gebeurt met extra nadruk in de gouden en zilveren weken met het thema speciale weken.</i> <i>Dit kan geoefend worden met behulp van het thema luisteren, mits je specifiek bij de activiteiten de ingang kiest van betrokkenheid.</i>	De leerlingen ontwikkelen actieve luistervaardigheden zoals het stellen van verhelderende vragen, om beter te begrijpen wat anderen zeggen en bedoelen.
Veiligheidsbeleving (VB):	Het ervaren van een veilig gevoel op school, in de klas en op het plein. Het kind heeft het gevoel erbij te horen.	Grenzen aangeven: Vertrouwen en verantwoordelijkheid:	Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop en op basis van die gezamenlijkheid wordt men gelukkiger. Het inlevingsvermogen van de leerlingen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af. De leerlingen vergroten hun integriteit en het vermogen om eerlijk en oprecht te handelen binnen verschillende situaties. Ze ervaren dat door dit constructieve gedrag vertrouwen wordt opgebouwd binnen de groep.
Aantasting van de veiligheid (AV):	Het gevoel van een kind dat er sprake is van een stelselmatig fysieke, verbale en/of relationele agressieve benadering door een ander kind, waarbij het	Grenzen aangeven:	Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop en op basis van die gezamenlijkheid wordt men gelukkiger. Het inlevingsvermogen van de leerlingen wordt vergroot.

	slachtoffer het gevoel heeft dat hij niet tegen de dader op kan.		Agressie en pestgedrag neemt af.
Initiatief (IT): <i>Gedragregulerend: ruimtenemend</i>	De vaardigheid om uit eigen beweging taken, activiteiten of een interactie te starten.	Samenwerken: Overleggen:	De leerlingen versterken hun vaardigheden zoals effectief communiceren, plannen maken, taken verdelen en vele zaken meer binnen een team. Met als doel een productieve samenwerking te bevorderen. De leerlingen verbeteren de vaardigheid om effectief te overleggen met anderen. Hierbij staan ze open voor verschillende standpunten en leren ze gezamenlijk tot beslissingen en oplossingen komen.
Autonomie (AU): <i>Gedragregulerend: ruimtenemend</i>	De vaardigheid om je eigen mening en behoeften tot uitdrukking te brengen en hieraan trouw te blijven.	Besef van jezelf: Grenzen aangeven:	De leerlingen worden zich bewust van hun eigenschappen en vaardigheden en leren deze in te zetten op school en in de toekomst. Ze vergroten hun vermogen om zelfbeheersing en zelfregulatie toe te passen in verschillende situaties, waarbij men bewust reageert in plaats van impulsief te handelen. Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop en op basis van die gezamenlijkheid wordt men gelukkiger. Het inlevingsvermogen van de leerlingen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af.
Inlevingsvermogen (IL): <i>Gedragregulerend: ruimtegevend</i>	De vaardigheid het eigen gedrag af te stemmen op de gedachten en de gevoelens van de ander.	Inleven: Overleggen:	De leerlingen ontwikkelen hun vermogen om actief te luisteren naar anderen. Ze leren non-verbale signalen op te pikken om zo beter inzicht te krijgen in de emoties en behoeften van hun groepsgenoten. De leerlingen verbeteren de vaardigheid om effectief te overleggen met anderen. Hierbij staan ze open voor verschillende standpunten en leren ze gezamenlijk tot beslissingen en oplossingen komen.
Flexibiliteit (FL): <i>Gedragregulerend: ruimtegevend</i>	De vaardigheid om jezelf aan te passen op veranderende omstandigheden, situaties en personen.	Overleggen:	De leerlingen verbeteren de vaardigheid om effectief te overleggen met anderen. Hierbij staan ze open voor verschillende standpunten en leren ze gezamenlijk tot beslissingen en oplossingen komen.
Impulsbeheersing (IB): <i>Gedragregulerend: ruimtegevend</i>	De vaardigheid om het eigen gedrag te reguleren door het onderdrukken van impulsen.	Controle over emotie: Besef van jezelf:	De leerlingen ontwikkelen in dit thema vaardigheden om emoties te herkennen, deze te begrijpen en ze op een constructieve manier te beheersen – zodat deze emoties niet leiden tot impulsieve of negatieve reacties.

			De leerlingen worden zich bewust van hun eigenschappen en vaardigheden en leren deze in te zetten op school en in de toekomst. Ze vergroten hun vermogen om zelfbeheersing en zelfregulatie toe te passen in verschillende situaties, waarbij men bewust reageert in plaats van impulsief te handelen.
Plannen en organiseren (PO): <i>Reflectie en plannen</i>	De vaardigheid om een plan te bedenken en uit te voeren om een doel te bereiken.	Samenwerken: Overleggen:	De leerlingen versterken hun vaardigheden zoals effectief communiceren, plannen maken, taken verdelen en vele zaken meer binnen een team. Met als doel een productieve samenwerking te bevorderen. De leerlingen verbeteren de vaardigheid om effectief te overleggen met anderen. Hierbij staan ze open voor verschillende standpunten en leren ze gezamenlijk tot beslissingen en oplossingen komen.
Zelfinzicht (ZI): <i>Reflectie en plannen</i>	De vaardigheid om de eigen kwaliteiten, interesses en ontwikkelgebieden te herkennen en te benoemen.	Besef van Jezelf: Ik en Jij:	De leerlingen worden zich bewust van hun eigenschappen en vaardigheden en leren deze in te zetten op school en in de toekomst. Ze vergroten hun vermogen om zelfbeheersing en zelfregulatie toe te passen in verschillende situaties, waarbij men bewust reageert in plaats van impulsief te handelen. Het versterken van het vermogen om constructief om te gaan met diversiteit binnen een groep, waarbij respect, inclusie en gelijkwaardigheid centraal staan.
Creatief denken (CD): <i>Denkvaardigheden</i>	De vaardigheid om nieuwe en passende oplossingen te bedenken.	Helpen	De leerlingen versterken de vaardigheid om anderen te ondersteunen en te helpen door actief te luisteren en in te gaan op verbale of non-verbale hulpvragen.
Kritisch denken (KD): <i>Denkvaardigheden</i>	De vaardigheid om informatie te controleren en te beoordelen.	Overleggen: Luisteren:	De leerlingen verbeteren de vaardigheid om effectief te overleggen met anderen. Hierbij staan ze open voor verschillende standpunten en leren ze gezamenlijk tot beslissingen en oplossingen komen. De leerlingen ontwikkelen actieve luistervaardigheden zoals het stellen van verhelderende vragen, om beter te begrijpen wat anderen zeggen en bedoelen.
Analytisch denken (AD): <i>Denkvaardigheden</i>	De vaardigheid om vraagstukken op te lossen door te ontleden, verbanden te leggen en logische conclusies te trekken.	Samenwerken: Overleggen:	De leerlingen verbeteren de vaardigheid om effectief te overleggen met anderen. Hierbij staan ze open voor verschillende standpunten en leren ze gezamenlijk tot beslissingen en oplossingen komen.

			De leerlingen verbeteren de vaardigheid om effectief te overleggen met anderen. Hierbij staan ze open voor verschillende standpunten en leren ze gezamenlijk tot beslissingen en oplossingen komen.
--	--	--	---

Groep 3-8: GroSoVa -> Zien!

Thema GroSoVa:	Algemeen doel van het thema:	Zien!+ Vaardigheden & Ontwikkelvoorwaarden	Beschrijving van de ontwikkelvoorwaarde:
Grenzen aangeven	Grenzen aangeven: Leerlingen leren op een gepaste manier op ongepast gedrag reageren. De groep wordt meer een sociaal evenwichtige eenheid, waarbij iedereen gelijkwaardig met elkaar omgaat. Hierdoor ontstaat een basis voor coöperatief samenwerken. Het wij-gevoel staat voorop en op basis van die gezamenlijkheid wordt men gelukkiger. Het inlevingsvermogen van de leerlingen wordt vergroot. Agressie en pestgedrag neemt af.	Welbevinden (WB): Veiligheidsbeleving (VB): Aantasting van de veiligheid (AV): Autonomie (AU): <i>Gedragregulerend: ruimtenemend</i>	Welbevinden is de toestand van zich goed voelen op school, zichtbaar in de groep waarin het kind zich bevindt. Het ervaren van een veilig gevoel op school, in de klas en op het plein. Het kind heeft het gevoel erbij te horen. Het gevoel van een kind dat er sprake is van een stelselmatig fysieke, verbale en/of relationele agressieve benadering door een ander kind, waarbij het slachtoffer het gevoel heeft dat hij niet tegen de dader op kan. De vaardigheid om je eigen mening en behoeften tot uitdrukking te brengen en hieraan trouw te blijven.
Luisteren	Luisteren: De leerlingen ontwikkelen actieve luistervaardigheden zoals het stellen van verhelderende vragen, om beter te begrijpen wat anderen zeggen en bedoelen.	Betrokkenheid (BT): Kritisch denken (KD): <i>Denkvaardigheden</i>	Betrokkenheid is de houding of toestand die verbondenheid uitdrukt met een activiteit of taak waarmee het kind bezig is, ondanks afleidingen, vermoeidheid of verveling. De vaardigheid om informatie te controleren en te beoordelen.
Vertrouwen en verantwoordelijkheid	De leerlingen vergroten hun integriteit en het vermogen om eerlijk en oprecht te handelen binnen verschillende situaties. Ze ervaren dat door dit constructieve gedrag vertrouwen wordt opgebouwd binnen de groep.	Veiligheidsbeleving (VB):	Het ervaren van een veilig gevoel op school, in de klas en op het plein. Het kind heeft het gevoel erbij te horen.
Samenwerken	De leerlingen versterken hun vaardigheden zoals effectief communiceren, plannen maken, taken verdelen en vele zaken meer binnen een team. Met als doel een productieve samenwerking te bevorderen.	Initiatief (IT): <i>Gedragregulerend: ruimtenemend</i> Plannen en organiseren (PO): <i>Reflectie en plannen</i> Analytisch denken (AD): <i>Denkvaardigheden</i>	De vaardigheid om uit eigen beweging taken, activiteiten of een interactie te starten. De vaardigheid om een plan te bedenken en uit te voeren om een doel te bereiken. De vaardigheid om vraagstukken op te lossen door te ontleden, verbanden te leggen en logische conclusies te trekken.

Overleggen	De leerlingen verbeteren de vaardigheid om effectief te overleggen met anderen. Hierbij staan ze open voor verschillende standpunten en leren ze gezamenlijk tot beslissingen en oplossingen komen.	Initiatief (IT): <i>Gedragregulerend: ruimtenemend</i> Inlevingsvermogen (IL): <i>Gedragregulerend: ruimtegevend</i> Flexibiliteit (FL): <i>Gedragregulerend: ruimtegevend</i> Plannen en organiseren (PO): <i>Reflectie en plannen</i> Kritisch denken (KD): <i>Denkvaardigheden</i> Analytisch denken (AD): <i>Denkvaardigheden</i>	De vaardigheid om uit eigen beweging taken, activiteiten of een interactie te starten. De vaardigheid het eigen gedrag af te stemmen op de gedachten en de gevoelens van de ander. De vaardigheid om jezelf aan te passen op veranderende omstandigheden, situaties en personen. De vaardigheid om een plan te bedenken en uit te voeren om een doel te bereiken. De vaardigheid om informatie te controleren en te beoordelen. De vaardigheid om vraagstukken op te lossen door te ontleden, verbanden te leggen en logische conclusies te trekken.
Besef van jezelf	De leerlingen worden zich bewust van hun eigenschappen en vaardigheden en leren deze in te zetten op school en in de toekomst. Ze vergroten hun vermogen om zelfbeheersing en zelfregulatie toe te passen in verschillende situaties, waarbij men bewust reageert in plaats van impulsief te handelen.	Autonomie (AU): <i>Gedragregulerend: ruimtenemend</i> Impulsbeheersing (IB): <i>Gedragregulerend: ruimtegevend</i> Zelfinzicht (ZI): <i>Reflectie en plannen</i>	De vaardigheid om je eigen mening en behoeften tot uitdrukking te brengen en hieraan trouw te blijven. De vaardigheid om het eigen gedrag te reguleren door het onderdrukken van impulsen. De vaardigheid om de eigen kwaliteiten, interesses en ontwikkelgebieden te herkennen en te benoemen.
Inleven	De leerlingen ontwikkelen hun vermogen om actief te luisteren naar anderen. Ze leren non-verbale signalen op te pikken om zo beter inzicht te krijgen in de emoties en behoeften van hun groepsleden.	Inlevingsvermogen (IL): <i>Gedragregulerend: ruimtegevend</i>	De vaardigheid het eigen gedrag af te stemmen op de gedachten en de gevoelens van de ander.
Controle over emotie	De leerlingen ontwikkelen in dit thema vaardigheden om emoties te herkennen, deze te begrijpen en ze op een constructieve manier te beheersen – zodat deze emoties niet leiden tot impulsieve of negatieve reacties.	Impulsbeheersing (IB): <i>Gedragregulerend: ruimtegevend</i>	De vaardigheid om het eigen gedrag te reguleren door het onderdrukken van impulsen.

Ik & Jij	Het versterken van het vermogen om constructief om te gaan met diversiteit binnen een groep, waarbij respect, inclusie en gelijkwaardigheid centraal staan.	Zelfinzicht (ZI): <i>Reflectie en plannen</i>	De vaardigheid om de eigen kwaliteiten, interesses en ontwikkelgebieden te herkennen en te benoemen.
Helpen	De leerlingen versterken de vaardigheid om anderen te ondersteunen en te helpen door actief te luisteren en in te gaan op verbale of non-verbale hulpvragen.	Creatief denken (CD): <i>Denkvaardigheden</i>	De vaardigheid om nieuwe en passende oplossingen te bedenken.
Speciale weken (Gouden & Zilveren weken)	Het sturen van de groep naar pro-sociaal gedrag en (opnieuw) met elkaar kennismaken. De eerste twee periodes hiervoor zijn in de gouden en zilveren weken.	Welbevinden (WB): Betrokkenheid (BT):	Welbevinden is de toestand van zich goed voelen op school, zichtbaar in de groep waarin het kind zich bevindt. Betrokkenheid is de houding of toestand die verbondenheid uitdrukt met een activiteit of taak waarmee het kind bezig is, ondanks afleidingen, vermoeidheid of verveling.

Meer over de GroSoVa methode

Ervaringsleren: leren door doen

Wat deze methode uniek maakt, is de focus op ervaringsleren in plaats van traditionele rollenspellen of theoretische oefeningen. Leerlingen ontwikkelen sociale vaardigheden door actieve werkvormen en praktijkoefeningen. Leren door te doen vormt de basis van de methode. Dit voorkomt dat ze alleen 'gewenste' antwoorden geven zonder de vaardigheden echt toe te passen in de praktijk. *"Het doen van de activiteiten is een middel om de klas een spiegel voor te houden en pro-sociaal gedrag te stimuleren,"* aldus Van Grol (bedenker en ontwikkelaar). *"De lessen en thema's zijn flexibel inzetbaar, met extra aandacht voor de vormingsweken na vakanties."*

Christelijke basis

De kern van de methode ligt in de negen vruchten van de Geest (Galaten 5:22-23): liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing. Daarnaast worden thema's zoals zelfbewustzijn, emotiecontrole en sociale interactie behandeld. Elke les legt een link met een passende Bijbeltekst, waarbij docenten zelf bepalen in hoeverre deze wordt meegenomen in de les.

Gebruiksgemak voor docenten

De methode is volledig uitgewerkt en wordt geleverd met een online omgeving. Het is geschikt voor groep 3 tot en met 8 en groeit mee met de leerlingen. Centraal in de methode staat het maximaal ontlasten van de docent met een duidelijke uitleg van de activiteiten, voorbeelden van reflectievragen per les, tijdsindicatie, materiaallijst, differentiatiemogelijkheden en een gastles over grenzen aangeven. Scholen ontvangen bovendien een 'legerkist' met werkmateriaal dat niet standaard op school aanwezig is, zoals papieren tasjes, ballonnen en een Jenga-spel. Dit maakt de training direct toepasbaar en prikkelt de nieuwsgierigheid van leerlingen.

Meerwaarde

- Bijbelse normen en waarden (vruchten van de geest) vormen de hoofdthema's van de methode en de lessen zijn gekoppeld aan de Bijbel.
- Er wordt gewerkt met ervaringsleren: leren door te doen!
- Er is een duidelijke doorgaande lijn door het hele schooltraject.
- De methode is gekoppeld aan de SLO-doelen.
- De app is ontzettend makkelijk werkbaar voor de leerkracht.
- De methode is een jaar lang getest in alle klassen op vijf basisscholen.
- Mogelijkheid tot een gastles over 'Grenzen aangeven'.

Munitiekoffer

Bij aanschaf van de Gro SoVa-methode ontvangt u eenmalig de unieke koffer die gevuld is met de onderstaande benodigdheden voor de lessen. Losse onderdelen bijbestellen is mogelijk.